

Skånes bygder

Berggrunden har spelat en avgörande roll för landskapets utveckling. I norra Skåne dominerar bergarterna gnejs och granit som är näringsfattiga urberg. I södra och västra Skåne dominerar de mer näringsrika, sedimentära bergarterna lerskiffer, alunskiffer, sandsten och kalksten. Diagonalt genom Skåne går en sprickzon och i detta område förekommer bergarterna blandade med varandra. Den senaste istidens is täckte Skåne under 8000 år. Den började smälta bort för ca 13000 år sedan. Två isströmmar möttes i Skåne. Nordostisen låg över mellersta och norra delarna av Skåne och de baltiska isströmmarna låg över södra och västra.

I norra Skåne avlagrades en storblockig och relativt näringsfattig jord. Denna jord var svår att bruka varför andelen skog och betesmark blivit dominerande i dessa trakter. I söder och väster avsattes en finkornig jord, rik på kalk och andra näringsämnen. Detta blev grunden till de stora ängs- och åkermarker som var vanliga på 1700- och 1800-talet.

Tre olika bygder utvecklades i Skåne beroende på berggrund och jordarter: Skogsbygd i norr, slättbygd i söder och väster samt risbygd mitt emellan. Stora skillnader var särskilt tydliga under 1700- och 1800-talen, men än idag ser man skillnader bygderna emellan. Byggnadsskick, hägnader, husdjur och vad folk sysselsatte sig med varierade i de olika bygderna beroende på markernas förutsättningar.

Skogsbygden

I skogsbygden var marken näringsfattig och stenig av svårvittrade granit- och gnejsblock. Marken lämpade sig för skogsbruk. Folk sysselsatte sig med att sälja produkter från skogen t ex timmer, ved, tjära, träkol och slöjd. Hägnaderna var byggda av trä, snedställda en- eller granslanor eller stengärdgårdar. Husen var byggda av trä och husdjuren fick klara sig på relativt dålig mat och blev ganska klena.

Risbygden

De gårdar som inte kunde skattläggas vare sig som slätt- eller skogsbygd fick så småningom benämningen "risbygd". Det var en mellanbygd. Det rådde brist på både spannmål och timmer. Det fanns emellertid gott om betesmark och boskapsskötsel blev en viktig inkomstkälla. Man födde upp kreatur till försäljning. Djur från slätten mottogs på "gräsgång" mot betalning och ibland fick risbygdens bonde betalt för körslor. Det kunde vara trävaror som skulle transporteras från skogsbygden till slättbygden och spannmål som skulle från slättbygden till skogsbygden. Resanden kunde också byta hästar här. Många av Skånes gästgiverier växte upp i mellanbygden. Hägnaderna flätades av slanor från mjuka träslag t ex hassel och pil. Jord kunde också läggas i vallar med ris ovanpå. Stengärden förekom till viss del. Ofta kunde husen bestå av trä i en del och korsvirke i en annan.

Slättbygd

I slättbygden var trä en bristvara. I husen användes bara trä till stommen, men det mesta var byggt med hasselstörar och lera, sk korsvirkeshus. Man sysselsatte sig i jordbruket och t ex djuren hade det gott ställt med maten och blev välgödda t ex blommehöna. Man hade varken trä eller urbergssten till hägnader. Dessa fick i stället byggas av grästörv eller i vissa kustnära trakter av tång.